ORĘDOWNIK URZĘDOWY
MIASTA BYDGOSZCZY

Redakcja i Administracja:
Magistrat miasta Bydgoszczy ratusz pokój 15. Czynna codziennie od 8-mej do 3-ciej po poł. Za redakcję odpowiada radca Tytus Podoski.

Prenumerata: miesięcznie 50 groszy

Ogłoszenia:
Wiersz szerokości 66 mm 20 groszy. Przy powtarzającem się ogłoszeniu udzielamy rabatu

Nakładem: Magistratu Miasta Bydgoszczy. Drukiem Drukarni Bydgoskiej S. A. (dz. Bydg.)

№ 8. | Bydgoszcz, poniedziałek dnia 2 maja 1927 r. | Rok XLIV.

Treść numeru:

Nr. 110) Obwieszczenie o ogólnym poborze mężczyzn, obowiązanych w bieżącym roku do stawiennictwa.

Nr. 111) Rozporządzenie Miejskiego Urzędu Policyjnego dot. zakazu wyszynku, sprzedaży i spożycia napojów alkoholowych w dniach od 4. do 27. V. br.

Nr. 112) Obwieszczenie dot. zastosowania środków ochronnych przeciw rozmnożeniu się szkodliwych owadów w lasach sosnowych.

Nr. 113) Obwieszczenie w sprawie wiosennego czasu ochrony ryb na rok 1927.

Nr. 114) Ogłoszenie dot. zgłoszenia wozów, bryczek, powozów, samochodów, kół motorowych, broni myśliwskiej, i koni wierzchowych w Urzędzie Podatkowym.

Nr. 115) Obliczenie zmiany kosztów utrzymania w Bydgoszczy w miesiącu kwietniu 1927 r.

Nr. 116) Wyciąg ze statystyki ruchu ludności miasta Bydgoszczy od 1. stycznia 1923 r.

Nr. 117) Sprawozdanie Prezydenta miasta ze stanu i działalności Zarządu miasta Bydgoszczy za rok 1925.

110.

Wojewoda Poznański.
L. dz. 9335/27 I.

Poznań, dnia 12. kwietnia 1927 r.

OBWIESZCZENIE.

o ogólnym poborze mężczyzn, obowiązanych w bieżącym roku do stawiennictwa.

§ 1.

Rozporządzeniem z dnia 21. marca 1927 l. dz. 8284/Pob. Og. Org. zarządził Minister Spraw Wojskowych na podstawie art. 3 ustawy z dnia 11. marca 1927 r. o poborze rekruta (Dz. U. R. P. nr. 29, poz. 233, oraz art. 33 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, z dnia 23. maja 1924 r. (Dz. U. R. P. nr. 61, poz. 609.)

Pobór ogólny,

do którego w roku bież. stawić się powinni:

a) mężczyźni, urodzeni w 1906 r.

b) mężczyźni, będący w wieku poborowym, którzy przy poborze w roku poprzednim uznani zostali za czasowo niezdolni do służby wojskowej (kateg. B.)

c) mężczyźni, którzy będąc w wieku poborowym, dotychczas obowiązkowi stawienia się przed komisją poborową nie uczynili zadość,

d) mężczyźni, którzy zgłoszą się do ochotniczej służby wojskowej do dnia 1. lipca 1927 r. w Powiatowych Komendach Uzupełnień, właściwych dla faktycznego miejsca zamieszkania.

e) mężczyźni, kończący w bieżącym roku 50 lat życia, którzy z jakichkolwiek powodów obowiązkowi stawienia się do poboru w wieku poborowym nie uczynili zadość.

f) mężczyźni, kończący w roku bieżącym 50 lat życia, którzy uzyskali obywatelstwo polskie, lub wystąpili ze stanu duchownego.

§ 2.

Służba półtoraroczna.

Poborowi i ochotnicy, pragnący w roku bieżącym korzystać z prawa do półtorarocznej służby a uznani zostali za zdolnych do służby w wojsku stałem, winni najpóźniej do dnia 25-go czerwca bież. roku udowodnić, że ukończyli z dobrym wynikiem ogólnokształcącą państwową szkołę średnią lub prywatną, uznaną przez państwowe władze szkolne za równoważną państwowej, albo uznaną przez te władze za równorzędną szkołę zawodową, i zdali egzamin dojrzałości wzgl. inny przez władze skolne wymagany egzamin końcowy.

W tym celu należy wnieść pisemne podanie do władz administracyjnych I. instancji z dołączeniem następujących dokumentów:

a) świadectwa dojrzałości, lub świadectw równorzędnych

b) wyciągu z ksiąg ludności, lub metryki urodzenia.

W celu uzyskania prawa do półtorarocznej służby wojskowej, ubiegający się, winni stawić się osobiście przed komisję poborową, o ile ubieganie się ma miejsce w czasie ogólnego poboru.

Poborowym (ochotnikom) podlegającym wcieleniu w danym roku, o ile do dnia wcielenia do szeregów nie przedstawią dowodów potrzebnych do uzyskania prawa do półtorarocznej służby w wojsku stałem, nie udziela się tego prawa.

Podlegają oni wcieleniu na ogólnych zasadach i pełnią służbę w wojsku stałem przez czas lat dwóch wzgl. 2 lat i 1 miesiąca.

§ 3.

Odroczenie.

I. Odroczenie terminu odbycia służby w wojsku stałem może być udzielone:

a) Jedynemu żywicielowi rodziny, za którego uważany jest jedyny syn niezdolnych do pracy rodziców, lub też wdowy lub wdowca, jedyny syn nieślubnej matki oraz jedyny rodzony lub przyrodni brat osieroconego i do pracy niezdolnego ślubnego lub nieślubnego rodzeństwa, o ile utrzymanie tej rodziny jest zależne od jego pracy i o ile poborowy ten obowiązek istotnie spełnia. Rodzice, o ile ukończyli 60 lat życia, oraz matki samotne, o ile ukończyli 45 lat życia uważani są za nizedolnych do pracy i badaniu w tym kierunku nie podlegają.

b) właścicielom odziedziczonych gospodarstw rolnych, o ile te gospodarstwa samodzielnie prowadzą i jedyne z nich źródło dochodu mają, który wystarcza na wyżywienie jednej rodziny a nie przekracza trzykrotnie takiego dochodu.

c) Osobom, odbywającym studja teoretyczne i praktyczne.

1) dla uczniów szkół średnich ogólno-kształcących państwowych lub równorzędnych najwyżej do 23 roku życia włącznie.

2) dla zwyczajnych słuchaczy wyższych zakładów naukowych lub równorzędnych najwyżej do 26 lat życia,

3) dla uczni, terminujących w rzemiośle u majstrów cechowych najwyżej do 22 roku życia włącznie,

4) dla absolwentów uczelni wyższych, którzy byli ich zwyczajnymi słuchaczami, o ile przygotowują się do egzaminów dyplomowych, nie dłużej jednak niż na jeden rok, licząc od dnia uzyskania absolutorjum i najwyżej do 1 lipca tego roku, o ile w roku bieżącym kończą 26 rok życia. Kandydaci ubiegający się o odroczenie terminu odbycia służby w wojsku stałem powinni przedstawić odpowiednie zaświadczenie rektoratu uczelni wyższej.

II. Termin wniesienia wniosku o odroczenie:

Osoby ubiegające się o odroczenie terminu odbycia służby w wojsku stałem, winny odnośne podanie wnieść do właściwej władzy administracyjnej I instancji (Starostwo wzgl. Magistraty w Poznaniu, Bydgoszczy, Gnieźnie i Inowrocławiu) w terminie od 15 lutego br. do dnia poprzedzającego stawienie się proszącego przed Komisją Poborową.

III. Środki prawne:

Osoba, której w I instancji odmówiono prawa do półtorarocznej służby wojskowej lub odroczenia, ma prawo wnieść zażalenie do II instancji (do Województwa przez Starostwo wzgl. Magistrat w Poznaniu, Bydgoszczy, Gnieźnie lub Inowrocławiu w terminie 14-dniowym od dnia doręczenia orzeczenia.

§ 4.

Wszyscy stający do przeglądu obowiązani są stawić się w stanie zupełnie trzeźwym, czysto ubrani i umyci (wykąpani).

§ 5.

Popisowi (ochotnicy) winni przynieść ze sobą do przeglądu wszystkie wojskowe dokumenty osobiste, wystawione przez wojskowe władze i dokumenty cywilne, wystawione przez władze administracyjne (dowody osobiste(paszport itp.)

§ 6.

Winny niestawienia się bez uzasadnionych przyczyn przed Komisją poborową wzgl. rozpoznawczą (II.instancja) albo wogóle nie zgłoszenia się w terminie przed władzą, powołaną do stwierdzenia niezdolności do służby wojskowej ulegnie karze grzywny do 500 zł lub aresztu do 6 tygodni albo obu tym karom łącznie.

§ 7.

Winny czynu, określonego w § 6 popełnionego w zamiarze uchylenia się od służby wojskowej ulegnie karze więzienia do lat dwóch.

§ 8.

Winny opuszczenia granic Rzeczypospolitej lub pozostawania zagranicą w celu uchylenia się od służby wojskowej, ulegnie karze więzienia do lat dwóch.

§ 9.

Winny oszukańczych zabiegów w celu uzyskania dla siebie lub dla innej osoby nieprawnych odroczeń lub skrócenia czasu służby wojskowej ulegnie karze więzienia do jednego roku.

§ 10.

Winny oszukańczych zabiegów w celu uzyskania dla siebie lub dla innej osoby nieprawnego zwolnienia od służby wojskowej, ulegnie karze więzienia do lat trzech.

§ 11.

Winny spowodowania u siebie choroby lub uszkodzenia cielesnego w zamiarze uchylenia się od służby wojskowej, bez względu na to, czy

uszkodzenie to lub chorobę wywoła osobiście, czy za pośrednictwem lub przy pomocy obcej osoby, ulegnie karze więzienia do lat trzech.

§ 12.

Winny spowodowania u innej osoby za jej zgodą choroby, lub uszkodzenia cielesnego w celu dopomożenia jej do uchylenia się od służby wojskowej, ulegnie karze więzienia od jednego roku do lat pięciu.

§ 13.

Winny skłonienia osoby wezwanej do służby wojskowej do niestawienia się na służbę w terminie oznaczonym, ulegnie karze więzienia do sześciu miesięcy.

Tej samej karze i na tych samych zasadach ulegnie również ten, kto stara się skłonić osobę wezwaną do służby wojskowej, do niestawienia się na służbę w terminie oznaczonym, o ile czyn odnośny nie stanowi przestępstwa surowiej karanego.

Przepis niniejszy nie wyklucza kary surowszej za podżeganie do dezercji, jeśli podżegano do takiego niestawienia się na służbę które pociąga za sobą odpowiedzialność za dezercję.

Wojewoda.

(—) Bniński.

Plan przeglądu.

Przegląd popisowych rocznika 1906, oraz ochotników rocznika 1907, 1908 i 1909, i odroczonych z lat poprzednich z art. 35b, ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej rocznika 1905, 1904 z miasta Bydgoszczy i włączonych przedmieść odbędzie się w lokalach Strzelnicy, przy ul. Toruńskiej nr. 175, w następującym porządku:

Rocznik 1906.

w środę, dnia 4 maja br. głoski A—B,
w czwartek, dnia 5 maja br. głoski C—D—F,
w piątek, dnia 6 maja br. głoski E—G—H,
w sobotę, dnia 7 maja br. głoski I—J,
„ K. zamieszkali w obrębie I, II Komisarjatu Policji Państ.
w poniedziałek, dnia 9 maja br. głoski K. zamieszkali w obrębie III, IV, V, VI, VII Komisarjatu Policji Państwowej,
we wtorek, dnia 10 maja br. głoski M,
w środę, dnia 11 maja br. głoski L—Ł—N—O,
w czwartek, dnia 12 maja br. głoski P—Q,
w piątek, dnia 13 maja br. głoski R,
„ S, zamieszkali w obrębie I, II Komisarjatu Policji Państ.,
w sobotę, dnia 14 maj br. głoski S. zamieszkali w obrębie III, IV, V, VI, VII Komisarjatu Policji Państwowej,
w poniedziałek, 16 maja br. głoski T—U—V—Z.,
we wtorek, dnia 17 maja br. głoski W.

Rocznik 1905—1904

którzy otrzymali odroczenie w ubiegłym roku, jako czasowo niezdolni do służby w wojsku stałem (kategorja „B", art. 35b, ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej).
W środę, 18 maja br. rocznik 1905 głoski A—K,
w czwartek 19 maja br. rocznik 1905 głoski L—S.
w piątek, 20 maja br. rocznik 1905 głoski T—Z.

Mężczyźni starszych roczników wymienieni w § 1 pkt. c, e, f, obwieszczenia Pana Wojewody w Poznaniu:

w piątek, dnia 20 maja br.

Ochotnicy roczników 1907, 1908 i 1909

w sobotę, dnia 21 maja br.

Przegląd odbędzie się każdorazowo o godz. 7.30 rano, o którym to czasie winni się wszyscy punktualnie stawić.

Bydgoszcz, dnia 20 kwietnia 1927 r.

Prezydent miasta.

Z pol.

(—) Hańczewski, radca miejski.

111.

Rozporządzenie.

Na mocy ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r. art. 7 ustęp 1 zakazuje się wyszynku, sprzedaży i spożycia napojów alkoholowych w dniach od 4—27 maja br. włącznie w wszystkich lokalach przy ul. Toruńskiej.

Winni przekroczenia ulegną karze na mocy art. 8 powyższej ustawy w drodze administracyjnej grzywny 100 zł. lub aresztu do jednego miesiąca; w razie zaś powtórzenia przekroczenia grzywną do 1.000 zł. lub aresztem do trzech miesięcy. Kary mogą być nałożone jednocześnie.

Dwukrotne przekroczenie pociąga za sobą utratę koncesji.

Bydgoszcz, dnia 25 kwietnia 1927 roku.

Miejski Urząd Policyjny.

(—) Hańczewski.

Pl. III. 1653/27.

112.

Obwieszczenie.

Ze względu na grożące niebezpieczeństwo rozmnożenia się owadów szkodliwych dla lasów sosnowych a w szczególności cetyńców, zarządzam na obszar gminy miasta Bydgoszczy, ażeby właściciele lasów sosnowych zakładali drzewa pułapkowe i to w ilości conajmniej 3 do 5 sztuk na morgę lasu (czyli 12 do 20 sztuk na 1 ha) zależnie od wielkości lasu i ilości tego szkodnika,

co rozpoznać można po obciętych pędach rocznych, które w mniejszej lub w większej ilości leżą na ziemi pod sosnami.

Obowiązkowi okorowywania drzewa podlegają również właściciele tartaków i większych składów drzewa, jeśli objekta te znajdują się w odległości do 2 klm. od lasu.

Rozporządzenie niniejsze opiera się na ustawie o zarządzie kraju z dnia 30. VII 1883 roku §§ 137 i 139, ustawie o zarządzie policyjnym z dnia 11. III. 1850 roku §§ 6, 12 i 15, w końcu na ustawie policyjnej, polnej i leśnej z dnia 1. IV. 1880 r. § 34.

Niestosujących się do powyższego rozporządzenia spotyka kara pieniężna lub odpowiedni areszt.

Bydgoszcz, dnia 13 kwietnia 1927 r.

Miejski Urząd Policyjny.
(—) Hańczewski.

Pl. I. 4374/27.

113.

Obwieszczenie

w sprawie wiosennego czasu ochrony ryb na rok 1927.

Na podstawie §§ 106 i 107 przepisów wykonawczych z dnia 16-go marca 1918 r. do ustawy rybackiej z dnia 11 maja 1916 r. ustanawiam wiosenny czas ochrony ryb na rok 1927 od 20-go kwietnia godz. 6-tej rano do 31 maja godz. 6-tej rano.

Bydgoszcz, dnia 7 kwietnia 1927 r.

Wojewoda:
(—) Bniński.

L. dz. 8999/27 I.

Ogłasza się.

Bydgoszcz, dnia 19 kwietnia 1927 r.

Miejski Urząd Policyjny.
(—) Hańczewski.

Pl. III. 199/27 III.

114.

Ogłoszenie.

Posiadaczom wozów, bryczek, powozów, samochodów, kół motorowych, broni myśliwskiej i koni wierzchowych — zwraca się uwagę na obowiązek zgłoszenia tych przedmiotów w Urzędzie Podatkowym, Nowy Rynek nr. 1, pokój 17.

Według statutu o opłatach za używanie dróg i ulic z dnia 24. I. 24 r. Orędownik Urzędowy na m. Bydgoszcz nr. 13 za rok 1924 oraz według statutu o podatku od posiadania przedmiotów zbytku z dnia 3. VII. 24 r. Orędownik Urzędowy na m. Bydgoszcz nr. 36/37 za rok 1924 — zgłoszenie wozów itd. dotychczas do opodatkowania nie zgłoszonych — winno nastąpić w ciągu dni 14, w przyszłości zaś najpóźniej do dni 14 po nabyciu przedmiotu.

Powyższe dotyczy osób, które wozów itd. nie zgłosili i na rok bieżący nakazów płatniczych na posiadane wyżej przedmioty nie otrzymali. Równocześnie uprasza się posiadaczy wyżej wymienionych przedmiotów aby we własnym interesie w przyszłości donosili Urzędowi Podatkowemu o pozbyciu tych przedmiotów a to celem uniknięcia nakazów płatniczych za czas, za który by podatek się nie należał.

Bydgoszcz, dnia 16 kwietnia 1927 r.

Magistrat — Urząd Podatkowy.
Dr. Chmielarski wiceprezydent miasta.

Nr. dz. Pd. 1950/27.

Obliczenie zmiany kosztów utrzymania w Bydgoszczy

w miesiącu kwietniu 1927 roku.

L. b.	ARTYKUŁY	Norma dzienna dla rodziny 4-osobowej	II poł. marca		II poł. kwietnia		Uwagi
			Cena za jednostkę	Koszt dzienny	Cena za jednostkę	Koszt dzienny	
			gr.	gr.	gr.	gr.	
1	Chleb żytni pytlowy	1,23 kg.	60,0	73 8	66,7	82,0	
2	Mąka pszenna	0.25 „	110,0	27.5	110,0	27.5	
3	Kasza jęczmienna	0.05 „	70,0	3.5	70.0	3.5	
4	Fasola	0,05 „	100 0	5,0	100 0	5 0	
5	Ryż	0,15 „	140 0	21,0	150 0	22,5	
6	Kartofle	1,5 „	16,0	24.0	20,0	30,0	
7	Mleko	0,75 ltr.	34,0	25 5	34,0	25,5	
8	Jaja	1,5 szt.	14 0	21 0	14,0	21,0	
9	Masło	0.065 kg.	640,0	41,6	600,0	39,0	
10	Słonina	0.1 „	320,0	32,0	320,0	32,0	
11	Kiełbasa	0,07 „	220.0	15.4	220,0	15.4	
12	Mięso wołowe	0,25 „	280,0	70 0	280,0	70 0	
13	Cukier	0,11 „	150.0	16.5	150.0	16,5	
14	Sól	0,1 „	36.0	3.6	36 0	3,6	
15	Herbata	0,01 „	3400.0	34,0	3400.0	34,0	
16	Kawa zbożowa	0,04 „	110 0	4.4	110,0	4.4	
	II.		—	418,8		431,9	+ 3,13%
17	Węgiel kamienny	4,65 kg.	6.0	27,9	6.0	27,9	
18	Drzewo	3 00 „	12.0	36,0	12,0	36,0	
19	Nafta	0,16 „	81,2	13 0	81,2	13 0	
	III.			76,9		76 9	—
20	Mieszkanie miesięcznie	komorne zasadnicze	844,0	28 1	844,0	28,1	
21	„	świadczenia	200.0	6,7	200.0	6.7	
22	Woda dzienna	3/4 m³	20 0	15,0	20,0	15,0	
	IV.			49.8		49.8	—
23	Mydło zwycz. dziennie	0,04	350,0	14 0	350 0	14,0	
24	Tramwaj dziennie	2 przejazdy	20 0	40.0	20,0	40,0	
25	Gazety	1 egzempl.	20,0	20 0	20,0	20,0	
26	Wpis szkolny	1 wpis rocz.	—	13,3	—	13.3	
27	Zeszyty szkolne dziennie	0,22 kaj.	20,0	4,4	20,0	4.4	
28	Fryzjer miesięcznie	1 strzyż.	150,0	5,0	150,0	5,0	
29	Teatr miesięcznie	2 bilety	195,0	13.0	195,0	13,0	
	V.			109.7		109.7	—
30	Palto męskie ciepłe	1 na 6 lat	25.000,0	11,6	25.000,0	11,6	
31	Garnitur maryn. m.	1 na 5 lat	27.000.0	15.0	27.000,0	15,0	
32	Ubranie robocze	1 na 1 rok	7.500 0	20,8	7.500,0	20 8	
33	Palto kobiece	1 na 6 lat	25.000,0	11,6	25.000,0	11,6	
34	Suknia świąteczna	1 na 5 lat	12.000,0	6,7	12.000,0	6,7	
35	Ubranie kob. codzienne	1 na 1 rok	3.800,0	10,6	3.800,0	10,6	
36	Koszula męska	1 na 1 mies	750,0	25 0	750.0	25,0	
37	Kamasze męskie	3 na 1 rok	3.800,0	31,7	3.800,0	31,7	
38	Zelówki	3 na 1 rok	800,0	4,4	800 0	4.4	
		Rezultat:	—	137,4 792,6 +0,01%	—	137,4 805,7	+ **1,65** %

Bydgoszcz, dnia 30. kwietnia 1927 r.

Urząd Statystyczny.

Wyciąg ze statystyki ruchu ludności cywilnej miasta Bydgoszczy od 1 stycznia 1923 r.

A. Ruch naturalny ludności cywilnej według dokumentów stanu cywilnego:

Rok kwartał i miesiąc	Małżeństw	Urodzeń: żywych	Urodzeń: martwych	Urodzeń: ogółem	Urodzeń: w tem nieślubne w procentach	Zgonów: ogółem	Zgonów: w tem niemowląt	Przyczyny śmierci: Dyfterja	Odra i szkarlatyna	Ospa	Grypa	Tyfus	Gruźlica płuc	Zapalenie płuc	Rak	Choroby organów oddechowych	Organiczne cierp. serca, Udar serca	Udar mózgu	Wrodzona słabość do życia	Kurcze	Katar żołądka i kiszek	Zapalenie ślepej kiszki	Zapalenie nerek	Choroby porodu	Słabość, starość	Nieszczęśliwe wypadki	Morderstwo, zabójstwo stracenie	Samobójstwo	Inne choroby	Przewyżka urodz. (Różnica między rubryką 5 i 7.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
1923 ogół.	754	3182	105	3287	10,2	1630	554	10	11	9	13	9	115	175	80	11	164	77	203	106	168	8	32	3	162	41	4	13	216	1552
1924 „	617	3081	89	3170	10,3	1572	566	8	5	16	16	14	162	181	74	8	131	53	125	104	130	9	34	6	142	42	3	13	296	1509
1925 „	718	3196	90	3286	11,6	1377	466	6	12	8	8	12	132	124	71	5	139	72	121	67	102	·	27	5	94	41	6	23	302	1819
1926 „	683	2891	101	2992	12,4	1670	554	10	41	2	19	13	209	199	78	19	129	85	173	87	127	2	32	8	134	47	11	18	227	1221
1927 stycz.	46	293	5	298	14,8	130	37	1	·	2	2	1	15	18	9	3	13	8	14	5	5	·	1	1	15	2	·	1	14	163
1927 luty	93	225	6	231	13,9	137	52	·	2	2	1	1	15	19	8	2	9	10	16	5	9	·	·	·	9	4	·	·	25	88
„ marzec	20	232	7	239	16,3	146	53	·	·	2	1	3	18	19	9	2	16	5	22	7	9	·	1	·	9	2	3	2	16	86
„ I kwart.	159	750	18	768	15,0	413	142	1	2	6	4	5	48	56	26	7	38	23	52	17	23	·	2	1	33	8	3	3	55	337

B. Miejscowy ruch ludności podług policyjnych za- i odmeldowań:

Rok kwartał i miesiąc	Przypływ: Polaków	Przypływ: Niemców	Przypływ: Innych	Przypływ: Razem	Odpływ: Polaków	Odpływ: Niemców	Odpływ: Innych	Odpływ: Razem	Ludności Przypływ = + Odpływ = −	Przeprowadzki wewnątrz okręgu miasta (Liczba osób)	W przemyśle i rzemiośle handlu i w ruchu transport: Przypływ	Odpływ	Różnica
1923 ogół.	13 353	775	168	14 296	8 411	1 461	166	10 038	+ 4258	15 547	4 859	3 326	+ 1533
1924 „	11 550	352	172	12 074	9 346	498	150	9 994	+ 2080	15 605	5 388	4 479	+ 909
1925 „	13 866	1009	291	15 166	10 062	1 835	220	12 117	+ 3049	17 274	6 205	5 027	+ 1 178
1926 „	11 916	1003	230	13 149	10 624	1 103	250	11 977	+ 1172	20 538	4 898	4 433	+ 465
1927 stycz.	1 157	80	30	1 267	806	93	9	908	+ 359	1 923	438	322	+ 116
1927 luty	869	97	11	977	802	53	13	868	+ 109	1 845	375	326	+ 49
„ marzec	1 211	74	21	1 306	1 177	99	14	1 290	+ 16	2 089	394	335	+ 59
„ I kwart.	3 237	251	62	3 550	2 785	245	36	3 066	+ 484	5 857	1 207	983	+ 224

C. Teraźniejsza liczba mieszkańców miasta Bydgoszczy:

	Polaków	Niemców	Innych	Razem	w tem Żydów
Podług spisu ludności z dnia **20. VI. 1925**	94,318	9 166	534	104 018	921
Procentualnie	90,7	8,8	0,5	—	0,9
Przewyżka urodzeń i różnica ruchu od 20. VI. 1925	+ 5.331	— 573	+ 110	+ 4868	+276
Zatem liczba mieszkańców dnia 1.IV. 1927 r.	99,649	8,593	644	**108,886**	1197
Procentualnie	91,5	7,9	0,6	—	1,1

Bydgoszcz, dnia 30 kwietnia 1927 r.

URZĄD STATYSTYCZNY.

Sprawozdanie prezydenta miasta ze stanu i działalności Zarządu miasta Bydgoszczy za rok 1925.

(Ciąg dalszy)

Finanse Miejskie (Biuro Finansowe).

Przebieg roku 1925 pod względem finansowo-gospodarczym jest zadowalniający. Rezultat ten dał się osiągnąć głównie dzięki racjonalnie stosowanym oszczędnościom oraz sprężystej polityce finansowej, wyzyskującej w ramach ustaw wszelkie źródła dochodowe.

I. Część administracyjna.

A. Budżetowe konta.

Według budżetu na rok 1925 przewidziano:

dochód zwyczajny	3.889.211,—	rozchód zwyczajny	3.872.810,—
dochód nadzwyczajny	2.338.614,—	rozchód nadzwyczajny	2.355.015,—
razem	6.227.825,—	razem	6.227.825,—

Według zamknięcia kasowego

dochód zwyczajny	4.402.032,54	rozchód zwyczajny	4.269.262,71
dochód nadzwyczajny	626.610,70	rozchód nadzwyczajny	755.363,59
razem	5.028.645,24	razem	5.024.626,20

nadwyżka 4.018,94 zł

Ogólnej budżetowej kwoty dochodowej w wysokości	6.227.825,—
przeciwstawić można rzeczywisty dochód w wysokości	5.028.645,24
Zatem jest mniej dochodu	1.199.179,76
Ogólnemu budżetowemu rozchodowi w wysokości	6.227.825,—
przeciwstoi rzeczywisty rozchód w wysokości	5.024.626,30
	1.203.198,70

B. Pozabudżetowe konta przedstawiają się następująco:

1. Konto przechowanie wykazuje:
   - w dochodach 133.494,29
   - w rozchodach 133.494,29
2. Konto ogólnych zaliczek wykazuje:
   - w dochodach 357.529,42
   - w rozchodach 357.529,42
3. Konta nadzwyczajne I (dawniej A. O. I.) wykazuje:
   - w dochodach 2.359.337,35
   - w rozchodach 2.359.337,35

II. Zakłady przemysłowe, które prowadzą własną gospodarkę (Gazownia, Rzeźnia itd.) według budżetu na rok 1925 przewidziano:

dochód zwyczajny	3.321.050,—	rozchód zwyczajny	3.272.090,—
dochód nadzwyczajny	1.162.086,—	rozchód nadzwyczajny	1.162.086,—
razem	4.483.136,—	razem	4.434.176,—

Według zamknięcia kasowego nadwyżka wynosi 48.960,— zł:

dochód zwyczajny	3.178.163,15	rozchód zwyczajny	3.118.780,14
dochód nadzwyczajny	590.443,34	rozchód nadzwyczajny	591.649,—
razem	3.768.606,49	razem	3.710.429,14

nadwyżka 58.177,35 zł.

Ogólnemu budżetowemu dochodowi w wysokości	4.483.136,—
przeciwstoi rzeczywisty dochód w wysokości	3.768.606,49
Zatem mniej dochodu	714.529,51
Ogólnemu budżetowemu rozchodowi w wysokości	4.434.176,—
przeciwstoi rzeczywisty rozchód w wysokości	3.710.429,14
Zatem mniej rozchodu	723.746,86

Z ogólnego dochodu, część administracyjna, w wysokości 5.028.645,24 zł. przypada na:

1. Podatki gminne:		
a) dodatek komunalny do państw. podatków bezpośrednich i opłat państw.	1.609.987,23	= 32,01%
b) samoistne podatki komunalne	829.214,21	= 16,50%
	2.439.201,44	= 48,51%
2. Zwrot kosztów za ściąganie państwowych i krajowych podatków jak i opłaty za podatki zapóźno wpłacone oraz za przymusowe ściągnięcie takowych	121.495,70	= 2,42%
3. Odsetki od sum obrotowych zakładów miejskich	314.563,09	= 6,26%
4. Szkolnictwo	342.700,49	= 6,81%
5. Opłaty, kary policyjne itp.	214.443,23	= 4,26%
6. Szpitale, zwrot kosztów za leczenie	252,505,73	= 5,02%
Do przeniesienia	3.684.909,68	

	Z przeniesienia	3.684.909,68
7.	Opłaty targowe, opłaty Elektrowni pp. za używanie ulic	161.792,92 = 3,22%
8.	Dzierżawa oraz komorne (cegielnie, tartaki i nieruchomości czynszowe)	340.900,— = 6,78%
9.	Odsetki od kapitałów, hipotek i papierów wartościowych	50.217,29 = 1,—%
10.	Zwrot poborów, kosztów administracyjnych, amortyzacji długów, kosztów budowlanych ze strony poszczególnych budżetów do budżetów Centralnego wzgl. Zarządu Długów wzgl. Budowlanego	680.688,19 = 12,10%
11.	Różne dochody	182.137,07 = 3,62%
		5.028.645,24 zł

Z ogólnych dochodów zakładów miejskich w wysokości 3.768.606,49 zł przypada na:

1.	Gazownię	1.959.829,03
2.	Kanalizację i wodociągi	960.236,14
3.	Rzeźnię	393.071,03
4.	Tabor Miejski	308.938,79
5.	Na resztę zakładów miejskich mających samodzielną administrację	146.531,50
		3.768.606,49

Długi.

Również jak w latach poprzednich to i w roku 1925 starano się o ile możności zmniejszyć długi miasta.

A. Stałe długi:

Z roku 1924 przejęto:

1.	Przedwojenne obligacje miejskie		1.691.630,—
2.	Hipoteki powojenne		314.116,—
3.	Długi przedwojenne mianowicie: Freia, Bonn, Rees, Ubezp. Kraj. w Poznaniu		553.007,—
4.	Kasa Skarbowa		2.222,—
5.	Długi byłych gmin Szwederowo i Jachcice		7.613,—
6.	Komunabank w Poznaniu		13.775,—
		razem	2.582.363,—

Z tego umorzono w roku 1925:

a)	przedwojenne obligacje miejskie	145.375,—	
b)	Ubezpieczalnia w Poznaniu	1.187,—	
c)	Komunabank w Poznaniu	13.775,—	160.337,—
		pozostaje:	2.422.026,—

W r. 1925 zaciągnięto w Banku Gosp. Krajowego w Poznaniu 2×20.000,— =	40.000,—	
Z czego spłacono	20.000,—	
Zatem pozostaje jako dług		20.000,—
	Sa. stałych długów	2.442.026,—

B. Bieżące długi:

Z roku 1924 przejęto:

1.	Bieżące konta w Miejskiej Kasie Oszczędności	185.000,—	
2.	Bieżące konta w Kasie Gazowni	26.244,—	211.244,—
	Umorzono w roku 1925		211.244,—

W roku 1925 zaciągnięto:

a)	Bieżące konto w Miejskiej Kasie Oszczędności	1.562.000,—	
b)	„ „ w Kasie Gazowni	462.158,—	
c)	konto składek wstępnych złożonych dla Domu Obywatelskiego i Zakładu Ludwiki	2.179,—	2.026.337,—
	Umorzono w roku 1925:		2.024.158,—
		pozostaje jako dług bieżący	2.179,—

Na końcu roku gospodarczego 1925 pozostało zatem:

stałych długów	2.442.026,—
bieżących długów	2.179,—
razem	2.444.205,—

Odnośnie obligacji przedwojennych nadmienia się, że przeliczenie sztuk, znajdujących się w obiegu nastąpiło na 15% bez różnicy, gdy prawdopodobnie obligacje, znajdujące się w rękach niemieckich, przeliczone będą na 5%. Ponieważ 90% przedwojennych obligacji znajduje się w Niemczech, zatem dług pochodzący z tego tytułu, prawdopodobnie wynosić będzie nie 1.691.630 — 145.375 = 1.546.255 zł, lecz tylko 300.971,— zł.

Długi ogólne w wysokości	2.444.205,—
zmniejszają się prawdopodobnie o	1.045.284,—
zatem wynosić będą tylko	1.398.921,—

Majątek

gminy miasta Bydgoszczy przedstawia się następująco:

I Nieruchomości.		
A. Nieruchości administracji, drogi, place itd.		
1. Budynki (ratusz, budynki szkolne itd.)	11 007.893,—	
2. Cmentarze, parki, ogrody publiczne	1.253.086,—	
3. Drogi, place publiczne, mosty	1.910 805,—	
		14.171.784,—
B. Nieruchomości czynszowe.		
1. Pola orne, łąki, parcele budowlane itd.		8.008.285,—
2. Realności czynszowe	6 685.946,—	
		14.694.232,—
C. Realności przeznaczone na cele przemysłowe (Gazownia, Rzeźnia, Cegielnia, Tartak itd.)		22.567.663,—
Sa. Nieruchomości		51.433.679,—
II. Kapitały.		
A. Dokumenta hipoteczne		57.397,—
B. Papiery wartościowe i wkładki oszczędnościowe		594 579,—
C. Kapitał zakładowy dla budowy portu w Brdyujściu		298.280,—
D. Gotówkę, nadwyżki kasowe itd.		45.807,—
E. Prawa majątkowe		1.400,—
Sa. Kapitałów		997.463,—
III. Ruchomości (inwentarz, książki itd.)		

Sa. I	51.433.679,—
„ II	997.463,—
„ III	1.324.692,—
razem	53.755.834,—

Biuro finansowe zatrudnia 5 pracowników. Dla utrzymania tego olbrzymiego aparatu finansowego administracja finansowa posiada obok Biura Finansowego, Urząd podatkowy, Urząd egzekucyjny, Główną Kasę oraz Urząd Rachunkowy.

Urząd Podatkowy.

Kierownikiem urzędu był p. Werka. W roku 1925 zajętych było w urzędzie przeciętnie 35 pracowników.

Na podstawie ustawy z dnia 11. VIII. 1923 r. wymierzono i pobrano następujące podatki i opłaty:

A. Komunalne samoistne.

1) od umów o przeniesienie własności nieruchomości,

2) od widowisk i zabaw,

3) od lokali,

4) od zbytku mieszkaniowego,

5) od przejściowego najmu,

6) od posiadania przedmiotów zbytku,

7) od psów,

8) od spadków i darowizn,

9) od weksli,

10) opłaty za używanie dróg i ulic,

11) rozmaite podatki i opłaty — pozostałości podatku od spożycia w zakładach gostronomicznych, podatku od szyldów i t. p.

B. Wpływ z dodatków i opłat komunalnych do państw. podatków i opłat, a mianowicie:

1) podatek dochodowy,

2) podatek przemysłowy,

3) podatek gruntowy,

4) opłata od patentów na wyrób i sprzedaż trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych,

5) podatek od spożycia, zużycia wzgl. produkcji.

C. Wymiar i pobór podatków państwowych.

1) podatek od nieruchomości,

2) podatek gruntowy,

3) podatek zbytkowy — obrotowy,

4) podatek od lokali i placów niezabudowanych.

D. Przez kasę dla podatków państw. bezpośrednich pobierano następujące podatki:

1) dochodowy,

2) przemysłowy,

3) majątkowy,

4) od kapitałów i rent,

5) od skrzynek depozytowych,
6) procentowych od zysku,
7) od wzbogacenia się.

Wymiar podatku ad D. uskuteczniały władze państwowe.

Stosownie do przepisów państwowego podatku dochodowego Miejski Urząd Podatkowy sporządził w styczniu 1925 r. spis imienny w celach wymiaru podatku dochodowego. Również uskuteczniono szacowanie (przedwymiar) podatników — około 8500.

Na podstawie rozporządzenia Minist. Skarbu z dnia 25 maja 1925 r. (Dz. U. 57/25) przeprowadzono wymiar państwowego podatku od lokali i placów niezabudowanych za czas od 1 lipca do 31 grudnia 1925 r. Wymiar obejmuje około 23.000 płatników.

W roku sprawozdawczym pobrano następujące kwoty:

a) tytułem podatków komunalnych samoistnych i opłat	867.973,60 zł
b) tytułem dodatków komunalnych	1.609.987,23 zł
c) tytułem wynagrodzenia za wymiar i pobór podatków p.	33.502,99 zł
d) tytułem podatków państwowych	3.410.761,39 zł
	5.922.225,21 zł

Powyższa kwota mieści się w 76.622 pozycjach.

Dziennik podawczy wykazuje ogółem 11.265 spraw.

Za wymiar i pobór podatków państwowych otrzymał Magistrat wynagrodzenie następujące:

a) za podatek od nieruchomości	5% pobr. sum
b) za podatek gruntowy	3% pobr. sum
c) za podatek zbytkowy — obrot.	25% pobr. sum
d) za podatek od lokali	3% pobr. sum

Oddział Egzekucyjny.

Spraw egzekucyjnych od 1. I. do 31. XII. 1925 roku:

a) miejscowych	24.385
b) pozamiejscowych	3.536
razem	27.921

Przymusowo ściągnięto i wpłacono:

1) do Głównej Kasy Miejskiej	686.564,08 zł
2) do Kasy Skarbowej	434.344,32 zł
3) przekazano do władz pozamiejsc.	143.663,26 zł
razem	1,264.571,66 zł

Powyższą kwotę ściągnięto od 43.413 płatników. Pozatem doręczono wykazów podatkowych 64.367, doręczono listów z poszczególnych biur Magistratu 68.126, stwierdzeń administracyjnych wykonano 5.641.

Zbiorowych licytacji zajętych ruchomości przeprowadzono 17, od 152 płatników, pojedyńczych 16. Tem samem uiściło 2.005 płatników, u których nastąpiło zajęcie ruchomości podatek przed licytacją.

Urzędników pracowało w dniu 31. XII. 1925 roku: 1 komisarz, 17 egzekutorów wzgl. pomocniczych egzekutorów, 1 woźny i 1 asystent.

Główna Kasa Miejska.

Ogólny obrót pieniężny wynosił:

Dochód	7.953.045,— zł
Rozchód	7.949.026,— zł
Razem	15.902.071,— zł

Prowadzono w roku 1925: 14 dzienników, 49 głównych ksiąg, 2 główne księgi kasowe, 1 księgę kar policyjnych, 1 dzienną księgę kasową, 1 księgę dzienną zamknięć, pocztową książkę pokwitowań, listy kontokorentowe dla Miejskiej Kasy Oszczędności i Gazowni. Księgi czekowe Banku Polskiego, P. K. O., oraz główne księgi dochodowe i rozchodowe — miejsca depozytów i przechowania, listy Kasy Chorych, karty inwalidowe i ubezpieczeniowe funkcjonarjuszy.

Ogółem zaksiążkowano: 28.293 pozycyj dochodowych, 31.126 pozycyj rozchodowych i 13.592 pozycyj kar policyjnych. Związanych z tem spraw korespondencyjnych było 6.485, przechodzących przez registraturę 29.126. Pozatem wystawiono 6.408 uwiadomień przesłanych poszczególnym oddziałom administracji miejskiej.

Obrót pieniężny był następujący:

Na conto przy Banku Polskim	287.564,— zł
Na conto przy P. K. O.	123.090,— zł

Personel Głównej Kasy Miejskiej w roku 1925 liczył 10 osób. Prowadzono 6 księgowości, księgowość Kasy Policyjnej i registratury.

Suma budżetowa w roku 1925 wynosiła: 6.227.825,— zł, na rok 1924 = 3.262.527,— zł.

Urząd Rachunkowy.

I. Ogólne.

W roku sprawozdawczym urzędowali:
1) dyrektor i kierownik Aulich,
2) asystent Anderson,

3) asystent Ziemski do 22. II. 1926 r.

4) sekretarz miejski Ziółkowski od 23. II. 1925.

5) funkcjonarjusz Pułjan od 16. III. do 30. VIII. 1925 roku.

6) sekretarz miejski Kubalewski od 15. III. 1925 roku.

II. Kontrola rachunków rocznych.

Przeprowadzono kontrolę wszystkich rocznych zamknięć kasowych z roku 1924 i rewizję dołączonych do tych zamknięć dowodów kasowych, których było 104 tomów i przygotowano dla Rady Miejskiej celem udzielenia pokwitowania, które po rozpatrzeniu udzielone zostało uchwałą Rady Miejskiej z dnia 3-go września 1925 roku.

III. Rewizja kas.

Celem przeprowadzenia miesięcznych rewizji kas Urząd Rachunkowy przygotowuje bieżące przedwstępne prace i to: w Głównej Kasie Podatkowej, Miejskiej Kasie Oszczędności, Kasie Rzeźni, Kasie Taboru Miejskiego i od 1 lipca 1925 roku w Kasie Gazowni Miejskiej. Prace te odnoszą się do kontroli czy dla zaksięgowanych w danej kasie pozycji istnieją dowody i czy takowe odpowiadają wymaganiom przepisów kasowych.

Dalej kontrolowano szczegółowo zamknięcie kasowe z 3 kwartałów w manuale, porównując z dziennikami kasowemi Głównej Kasy, Kasy Rzeźni i Taboru Miejskiego.

Nadto skontrolowano bloki i kartki Rzeźni, Targowicy bydła, Hali Targowej, Gazowni i Ogrodów Miejskich i porównano także z książkami kasowemi jak i z książkami zapasowemi. Oprócz tego przeprowadzono w 10 wypadkach różne inne rewizje oraz rewizje w kasach u czterech Cechów, 3 kasach pogrzebowych i zamknięcie roczne kasy kościelnej przy Farze. Rewidowano w odstępach 2—3 miesięcy kasy portoryjne, fundusze żelazne odnośnych urzędów jak również księgi i dzienniki Urzędu Rozjemczego dla spraw najmu.

IV. Różne.

Rachunkowa kontrola 53 preliminarzy budżetowych na rok 1926. Zestawienie budżetu długów na rok 1926. Sprawdzono tygodniowe płace pracowników Ogrodów Miejskich. Sporządzono statystykę dla Ministerstwa, która dotyczyła dochodów i rozchodów poszczególnych działów administracji miejskiej, według wskazówek otrzymanych przez Ministerstwo.

Prócz spraw bieżących dokonano również kilka doraźnych rewizji w poszczególnych urzędach w myśl otrzymanego polecenia.

Urząd Własności Miejskich.

Urząd Własności zawiaduje tylko tymi budynkami gminnemi, które nie należą do przedsiębiorstw miejskich. W roku sprawozdawczym administrowano 37 domów czynszowych z 191 lokatorami, z którymi w tym roku nie było żadnych nieporozumień na tle wysokości czynszu i to dzięki uregulowaniu tej sprawy przez ustawę o ochronie lokatorów. Natomiast powstawały trudności w ściąganiu czynszu a zwłaszcza w drugiej połowie roku a to z powodu bezrobocia i zastoju w handlu, jakiemu lokatorzy mieszkający w naszych domach razem z innymi również podlegali. Zaległości wynosiły w sześciu wypadkach, czynsze do 4 miesięcy zostały jednak przed ukończeniem roku wszystkie z wyjątkiem 2 zlikwidowane. Na mocy postanowienia Magistratu wytoczono procesa eksmisyjne przeciwko lokatorom z ul. Bełzkiej nr. 14, które prawie wszystkie skończyły się z ujemnym dla nas wynikiem. Ponadto przegraliśmy proces o unieważnienie kontraktów na dzierżawę dwuch miejskich cegielni jak również przegraliśmy sprawę o podwyższenie czynszu za cegielnię w Ludwikowie. W roku sprawozdawczym nabyło miasto drogą darowizny parcelę od spadkobierców Cohnfelda położoną przy ul. Sobieskiego, wielkości 41 m. kw.

Sprzedano następujące parcele budowlane:

a) Kasie emerytalnej urzędników kolejowych parcelę budowlaną położoną przy ul. Szczecińskiej, wielkości 2.000 m. kw.

b) Janowi Cywińskiem parcelę budowlaną położoną przy ul. Moniuszki, wielkości 1.090 m. kw.

c) inżynierowi Wdziękońskiemu parcelę budowlaną położoną przy ul. Sielance, wielkości około 900 m. kw.

d) Olejniczakowi parcelę położoną przy ul. Pijarów, wielkości 1.500 m. kw.

e) Jakóbowi Jobowi parcelę razem ze starym domem przy ul. Królowej Jadwigi, wielkości 632 m. kw.

Parcele budowlane od a do d oddano na podstawie uchwalonego przez Magistrat dnia 28. I. i Radę Miejską z dnia 19. II. 1925 r. statutu do-

tyczącego sprzedaży parcel budowlanych, położonych na terenach należących do gminy miasta Bydgoszczy.

Zamierzona na początku roku wielka akcja budowlana spełzła na niczem a to z powodu braku taniego kredytu, z tego też powodu nie doszła do skutku sprzedaż parceli budowlanej położonej przy ul. Królowej Jadwigi pod budowę fabryki odzieży Cyrusowi. Ponieważ i w roku 1926 nie można się spodziewać większego ożywienia ruchu budowlanego, przystąpiono w miesiącu październiku do wydzierżawienia parcel pod uprawę warzywa i kartofli. Nadmienić wypada, że pomimo ogłoszeń w gazetach o wydzierżawianiu tych parcel był popyt na te parcele bardzo mały a to nawet bez względu na to, że czynsz o połowę obniżony został.

Inne dzierżawy łąk i folwarków miejskich pozostały w roku sprawozdawczym niezmienione z wyjątkiem oddania ks. Budrysowi, proboszczowi z Przyłęki około 20 mórg łąki nadnoteckiej do bezpłatnego użytku. Większe wydatki poniósł urząd jedynie na reperację bocznicy miejskiej i na dokończenie domu przy ul. Ossolińskich, który z dniem 1 października oddano urzędnikom Dyrekcji Lasów do zamieszkania. W końcu roku rozpoczęto budowę domów mieszkalnych przy Babiej Wsi na terenie oddanym pod budowę przez dzierżawców tartaku.

W biurze Urzędu załatwiono w roku sprawozdawczym 2.300 spraw, w tem spraw czynszowych 1.953, kwitów na zapłacenie czynszu wydano 2.603, zaś kwitów na opłacone świadczenia uboczne 3.978.

W decernacie urzędu zachodziły w roku sprawozdawczym następujące zmiany: w miejsce miejskiego radcy budowlanego p. inżyniera Raczkowskiego, który był decernentem urzędu przez całe 2 lata, został mianowany dnia 15-go lipca p. radca miejski Musiał, który znowu z dniem 16 września swój urząd złożył a decernent objął po nim zastępczo p. radca Raczkowski oddając go w dniu 7 grudnia w ręce p. radcy Dr. Jasińskiego.

W biurze urzędu pracowało w roku sprawozdawczym: 1 kierownik, 1 asystent, 1 książkowy, 1 kontroler, 1 registrator i 1 maszynistka.

Ogrody Miejskie.

W stosunku do całej powierzchni miasta, powierzchnia zajęta pod plantacje miejskie wynosi 0,6% nie licząc zadrzewienia dróg, ulic i placów.

W okresie sprawozdawczym Ogrody Miejskie posiadały 2 szkółki krzewów oraz zakład hodowlany.

Wytwórczość tych szkółek uwydatnia się szczególnie w wyglądzie estetycznym dawniej odłogiem leżących pól.

Co do robót budowlanych na terenie miejskich ogrodów, to ograniczenie kredytów nie pozwoliło na podjęcie poważniejszych robót.

Celem uzupełnienia luk na ulicach posadzono ogółem 300 drzew alejowych w romaitych gatunkach.

Urządzono następujące nowe zieleńce:

1) Plac Petersona	5.637 m. kw.
2) narożnik przy ul. Ks. Skorupki i ul. Orła	1.800 m. kw.
3) ogródek szkolny przy szkole Św. Jańskiej	900 m. kw.
4) ogródek szkolny przy szkole Dworcowej	900 m. kw.

Pozatem dokończono skwer przy ul. Grunwaldzkiej, boisko i planty pomiędzy trzecią a czwartą śluzą.

Na zagajenie wszystkich powyższych plant zapotrzebowano około 4.000 krzewów ozdobnych i 80—100 sztuk drzew parkowych.

Na założenie i naprawę trawników wysiano 16 ctr. trawy.

Personel składał się z

	ogrodników	robotników	kobiet	stróży
wiosną	8	42	44	7
latem	8	26	18	7
zimą	5	8	1	2

Robocizna wynosiła na godzinę:

	na początku roku	pod koniec roku
dla ogrodników	85 gr.	96 gr.
dla robotn. przyucz.	66 gr.	72 gr.
dla robotn. zwyczajn.	62 gr.	68 gr.
dla kobiet	37 gr.	40 gr.

(Dalszy ciąg w następnym numerze).